

РОЗДІЛ 3 РОМАНСЬКІ МОВИ

УДК 811.133.1:378.016.026:[130.2:316.77]:004.738.5
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.45.1.22>

ІНТЕРНЕТ-МЕМИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ДИДАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ У ВИКЛАДАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

INTERNET MEMES AS AN INNOVATIVE DIDACTIC TOOL IN TEACHING FRENCH IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Гуз О.П.,

orcid.org/0000-0002-2058-1477

старший викладач кафедри романської філології

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Галян О.В.,

orcid.org/0000-0002-1811-0107

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри романської філології

Волинського національного університету імені Лесі Українки

У статті розглянуто особливості використання інтернет-мемів як інноваційного дидактичного інструменту у викладанні французької мови в закладах вищої освіти. Проаналізовано теоретичні засади застосування мемів як нової форми презентації інформації в Інтернеті. Узагальнено підходи в сучасній науковій літературі щодо визначення сутності поняття «інтернет-мем». Зазначено, що сучасний інтернет-мем складається з двох компонентів: візуального та текстового. Окреслено дидактичний потенціал інтернет-мемів у контексті вивчення французької мови. Наголошено на тому, що залучення мемів до навчального процесу підвищує мотивацію та інтерес у здобувачів освіти, а також полегшує запам'ятовування складних мовних явищ унаслідок використання візуальних й асоціативних механізмів сприйняття. Обґрунтовано доцільність використання інтернет-мемів для засвоєння лексики й граматичних структур, розвитку навичок читання, говоріння та міжкультурної комунікації, а також для підвищення навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Визначено основні функції інтернет-мемів у навчальному процесі, зокрема мотиваційну, пояснювальну (візуалізація правила), тренувальну, контрольну, рефлексійну. Наведено класифікацію мемів за функціональними особливостями. Запропоновано приклади інтернет-мемів, які можна використати у навчальному процесі для удосконалення мовної підготовки здобувачів освіти. Проаналізовано переваги та можливі обмеження застосування інтернет-мемів у практиці викладання французької мови. Зроблено висновок, що інтеграція інтернет-мемів у процес викладання французької мови сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів, наближенню навчального матеріалу до сучасного медіапростору та підвищенню ефективності іншомовної підготовки у закладах вищої освіти.

Ключові слова: меми, інтернет-меми, французька мова, викладання, заклад вищої освіти.

The article examines the specific features of using internet memes as an innovative didactic tool in teaching French in higher education institutions. The theoretical foundations for applying memes as a new form of information presentation on the Internet are analyzed. Approaches in contemporary scholarly literature to defining the essence of the concept of an "internet meme" are generalized. It is noted that a modern internet meme consists of two components: visual and textual. The didactic potential of internet memes in the context of learning French is outlined. It is emphasized that incorporating memes into the educational process increases students' motivation and interest, as well as facilitates the memorization of complex linguistic phenomena through the use of visual and associative mechanisms of perception. The expediency of using internet memes for vocabulary acquisition, mastering grammatical structures, developing reading and speaking skills, and fostering intercultural communication, as well as for enhancing the learning motivation of higher education students, is substantiated. The main functions of internet memes in the educational process are identified, including motivational, explanatory (rule visualization), training, assessment, and reflective functions. A classification of memes according to their functional characteristics is provided. Examples of internet memes that can be used in the educational process to improve students' language proficiency are proposed. The advantages and possible limitations of using internet memes in the practice of teaching French are analyzed. It is concluded that integrating internet memes into the process of teaching French promotes the activation of students' cognitive activity, brings educational content closer to the contemporary media space, and increases the effectiveness of foreign language instruction in higher education institutions.

Key words: memes, internet memes, French language, teaching, higher education institution.

Постановка проблеми. Ми живемо в епоху, коли наше суспільство постійно розвивається та з надзвичайно великою швидкістю трансформується. Завдяки технологічному прогресу змінюються канали передачі інформації та, відповідно, методи комунікації в Інтернет-просторі. Сьогодні важко уявити собі комунікацію без мемів, особливо в Інтернеті. Вони постійно з'являються, захоплюють комунікативний простір, а потім зникають. В інформаційному суспільстві засилля мемів, які активно існують у блогах, чатах, на форумах, у рекламі, на телебаченні, у мові мільйонів людей, стало прихованим фактором формування громадської думки, тобто соціально-культурним явищем, яке впливає на формування суспільства [5, с. 117].

Розповсюдження мемів зумовлене комунікативними тенденціями суспільства, а саме зменшенням текстової форми, спрощенням змісту, а також прагненням комунікантів зробити своє висловлювання більш емоційним і помітним на теренах інтернет-простору. Для створення вдалого мема, його правильної інтерпретації та сприйняття необхідні фонові знання та розуміння контексту загалом. Таким чином, мем є лінгвокультурною одиницею, що містить у собі інформаційний пласт, який вимагає достовірного трактування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З розвитком Інтернету мем набув широкого розповсюдження і водночас спричинив необхідність більш детального його аналізу, оскільки цей феномен ще знаходиться у фазі становлення і його вплив посилюється інформаційними процесами, але, незважаючи на його загальноживаність, явище недостатньо вивчене. Ось чому сучасні дослідження все частіше звертаються до його вивчення. Подібні розвідки відбуваються у культурологічному, філософському та лінгвістичному аспектах.

Дослідженню мемів як частини цифрової масової культури а та їх окремих жанрових різновидів присвятили свої наукові праці вітчизняні дослідники А. Грималюк, Ж. Денисюк, О. Завадська, В. Каптюрова, Н. Корольова, Н. Космацька, Л. Макарук, Л. Найдьонова, О. Павлюк, С. Панченко, Т. Пода, С. Салтикова, К. Соколова, О. Чернікова, а також французькі науковці: С. Meynard, А. Montandon, Е. Vernadakis, G. Constantinou, С. Renaud та інші.

Постановка завдання. Метою статті є теоретично обґрунтувати та методично окреслити можливості використання інтернет-мемів як інноваційного дидактичного інструменту у викладанні

французької мови, а також визначити їхній вплив на формування мовленнєвих і соціокультурних компетентностей здобувачів освіти, підвищення навчальної мотивації та активізацію пізнавальної діяльності в умовах сучасного цифрового освітнього середовища. Для досягнення мети у процесі дослідження передбачається розв'язання таких завдань: 1) проаналізувати науково-методичні джерела з проблеми використання інноваційних цифрових інструментів у викладанні іноземних мов; 2) визначити педагогічні умови доцільного використання інтернет-мемів у навчальному процесі; 3) проаналізувати переваги та можливі обмеження застосування інтернет-мемів у практиці викладання французької мови; 4) оцінити вплив використання інтернет-мемів на мотивацію здобувачів освіти та активізацію їхньої навчально-пізнавальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Інтернет-дискурс визначається як складна система, що не містить чітких правил реалізації комунікації, зумовлюючи, проте, виникнення нових тенденцій до об'єктивізації думок, формування та трансформації явищ та ідей у свідомості індивіда та суспільства загалом. Одним із методів цієї передачі ідей є меми [3, с. 35]. Мемом вважається будь-яка ідея, символ, манера або образ, який свідомо чи несвідомо передається від людини до людини через міміку, жести, відео, мову тощо. Як нова форма презентації інформації, мем набуває неабиякого поширення в мережі Інтернет і заміняє собою повноцінне висловлювання. Сучасний інтернет-мем зазвичай складається з двох основних компонентів: візуального компонента (зображення, фотографія, кадр з фільму, карикатура, GIF-анімація тощо); текстового компонента (короткий напис, зазвичай лаконічний і влучний, який або підсилює візуальне повідомлення, або створює іронічний контраст).

Інтернет-меми – це, свого роду, реакція на загальновідомий факт (подія, висловлювання таке інше), яка спонукає до певної емоції (радість, сміх, сум, роздратування тощо). Текст та його графічне зображення об'єднуються в єдиний фрейм для інтерпретатора. Упізнані, лаконічні вирази, цитати, гра слів – це маркери популярних та впізнаваних мемів, які можуть виходити за межі певної соціальної групи та бути доступними для розуміння максимально великої кількості Інтернет-користувачів. Меми, як культурні одиниці, відображають актуальні теми й дискурси, які формуються у суспільстві, репрезентують пласт сучасної масової культури, яка відповідає смакам та очікуванням широкої публіки корис-

тувачів та творців цього контенту. Ефективність використання інтернет-мемів сприяє їхньому проникненню в життя суспільства не лише в розважальних цілях, але й в ідеологічних, політичних й навчальних. Завдяки розтиражованості меми стають пізнаваними та формують окремий сегмент інтернет-культурного середовища.

На думку Н. Корольової та Н. Грималюк, інтернет-мем варто розглядати як мовний, соціальний та ментальний феномен, що впливає на творення картини світу носіїв мови [3, с. 35]. Меми можна описати як «моментальні зрізи» важливих елементів культури, що включають опис новин та їх інтерпретацію в спільнотах. Присутність в мемах парадоксальності, незвичності, іронічності, подвійного сенсу, який трансформує усталені погляди на звичні речі та цінності, несподіваної інтерпретації, забезпечують в такий спосіб відповідні культурні потреби в середовищі інтернет-комунікації. Більшість популярних мемів стають шаблонами для висловлення власних креативних думок, сентенцій, утворюючи нові твори масової культури, які постійно поширюються в інтернет-мережі. Інтернет-меми починають формувати нову культуру масового формату та перетворюються на феномен сучасного масового мистецтва [2, с. 4].

Щодо самого терміна «мем», то він уперше був використаний англійським біологом і засновником теорії мемів Річардом Докінзом у 1976 році у книзі «The Selfish Gene» («Егоїстичний ген»). У своєму дослідженні науковець провів аналогію між генетичною та культурною еволюцією, у якій мем функціонує як ген та здатний до самовідтворення, самокопіювання, мутації та штучної селекції. Учений зазначав, що так само, як гени поширюються в генофонді, ... меми поширюються в тому ж сенсі, переходячи з одного мозку в інший за допомогою процесу, який в широкому сенсі можна назвати імітацією» [1, с. 137]. Таким чином, мем є невід'ємною частиною загальнокультурного простору і безпосередньо впливає на свідомість людини, поширюючись шляхом копіювання синтагматично (від однієї людини до іншої) та парадигматично (від покоління до покоління).

У сучасному світі освіта, безумовно, також не уникає зростаючого впливу нових технологій, які спричиняють необхідність пошуку нових підходів до навчання, котрі сприяли б більш ефективному засвоєнню знань. Викладач, як ніколи, повинен усвідомлювати унікальні педагогічні й освітні переваги, які пропонують нові технології, перш ніж вирішити питання їх використання. Вони справді можуть багато дати як викладачеві,

так і студенту, роблячи заняття ефективнішими, цікавішими та більш мотивувальними. Однією з таких інноваційних методик є використання інтернет-мемів, які виконують не лише розважальну функцію, але й служать потужним допоміжним інструментом у вивченні іноземної мови, зокрема французької. Проникнення Інтернету в освітню сферу підвищує з кожним разом все більше і більше обізнаність її учасників. Цифрове середовище змінило не лише канали комунікації, але й способи сприйняття інформації здобувачами освіти. Університетська аудиторія дедалі частіше демонструє схильність до коротких, візуально насичених форматів, швидкого перемикання уваги та потреби в емоційній наповненості навчального матеріалу. Для викладача французької мови це означає необхідність переосмислення методичного інструментарію: зберігаючи академічні цілі (мовна точність, комунікативна компетентність, культура мовлення), доцільно використовувати такі формати, які узгоджуються з психологічними й медіаспоживчими характеристиками сучасних студентів.

Важливою характеристикою мема є його вірусність – здатність швидко поширюватися в інтернет-просторі, адаптуватися до нових контекстів та генерувати нові варіації. Саме ця властивість робить меми особливо цінними у навчальному процесі, оскільки вони легко запам'ятовуються та викликають емоційний відгук у студентів. У дидактиці іноземних мов меми можуть виконувати функції: мотиваційну, пояснювальну (візуалізація правила), тренувальну, контрольну, рефлексійну. Важливо, що мем у навчанні – не «розвага», а інструмент, підпорядкований чітко визначеним навчальним результатам. Залучення мемів до навчального процесу підвищує мотивацію та інтерес у здобувачів, а також, почасти, полегшує запам'ятовування складних мовних явищ внаслідок використання візуальних й асоціативних механізмів сприйняття. За своєю природою кумедні, вони роблять навчання легшим і природнішим, а також дозволяють викладачам – творцям контенту – досягати своїх педагогічних цілей.

Ми погоджуємося з О. Павлюк та Т. Салтиковою, що використання інтернет-мемів для навчання взагалі та для навчання іноземних мов зокрема, з одного боку, модернізує сучасну систему освіти, а з іншого – відповідає психологічним особливостям нового покоління з кліповим мисленням, для якого характерні: здатність швидко переключатися між відмінними смисловими фрагментами; висока швидкість обробки

інформації; переважання сприйняття інформації у графічному вигляді, водночас непристосованість до сприйняття лінійної, однорідної інформації, в тому числі довгих книжкових текстів тощо [4, с. 211].

На думку А. Приходько, інтернет-мем для застосування в навчальному процесі повинен мати такі складники: інформаційний: в основі мема може бути певна фраза, суперечливе питання, формула, афоризм, приказка, прислів'я тощо; емоційний: сутність мема – гумор, дотеп, побудований на репрезентативній системі навчальної групи (улюблені фільми, співаки, актори, публічні особи тощо); парадокс, новий сенс загальновідомого: гра слів, оксюмори, метафори, риторичні запитання, фраза відомого персонажа, тобто ситуації, коли певне словосполучення набуває нового нетипового значення, яке швидко запам'ятовується [6, с. 296].

Використання мемів методично обумовлене, оскільки емоційно забарвлена лексика засвоюється набагато краще і швидше, ніж нейтральна. Використання інтернет-мемів якнайліпше справляється із цим завданням; вони дозволяють візуалізувати інформацію, вони легко запам'ятовуються через свою яскравість і гумор; меми дозволяють розслабитись, підвищують цікавість до предмета, покращують навчальну комунікацію між студентами та між викладачами і студентами, розвивають критичне мислення, аналітичні здібності, пам'ять, увагу, креативне мислення та емоційний інтелект, підвищують працездатність [7, с. 2]. Меми знайомлять з культурою країни, мову якої вивчаєш; франкомовні джерела налічують, приміром, чималу кількість мемів на французькій мові зі сленгом, граматичними й фонетичними явищами, які можуть вивчати та аналізувати студенти; меми цікаві сучасному молодому поколінню, тому їх використання на заняттях мотивує здобувачів. Головна здатність і місія мему – викликати емоції, які в подальшому стають важливим чинником для запам'ятовування мема і стимулом для подальшого його поширення та осмислення. Треба також додати, що меми допомагають слідкувати за новинами і бути в курсі актуальних подій. Крім того, це ще один привід для використання автентичних матеріалів на заняттях [4, с. 212]. Саме ця властивість робить меми особливо цінними у навчальному процесі, оскільки вони легко запам'ятовуються та викликають емоційний відгук у студентів.

Меми, що приваблюють насамперед своєю стислістю і короткою формою, виявляються доречними інструментами, оскільки технології є природною складовою життя сучасної молоді

і широко використовуються нею щодня. За словами А. Montandon : « *Le bref appartient au champ notionnel du langage et la brièveté concerne un rapport interne à la parole. La forme brève relève donc d'une rhétorique, d'une stylistique et d'une poésie particulières... avec l'essor de la technologie, le bref est devenu caractéristique de notre époque et a donné naissance à de nouvelles formes brèves tels les posts, les tweets, les flashes-infos, les hashtags, les micro-récits, les GIF et les mèmes* » [8, с. 115].

Залежно від функції, яку меми виконують у навчальному процесі, їх можна об'єднати у кілька груп: меми-інформатори містять певну інформацію і використовуються для пояснення правил, повідомлення теми заняття, відтворення побаченого, прочитаного чи почутого, знайомства з культурою, історією та традиціями франкомовних країн тощо; меми-візуалізатори використовуються, з одного боку, для презентації та активізації нового матеріалу, а з іншого – для повторення та закріплення пройденого матеріалу, наприклад, меми з лексичними одиницями, фразеологізмами, граматичними явищами, що вивчаються; меми-нагадування для попередження помилок; перевірочні меми для контролю знань; меми-мотиватори використовуються для того, щоб похвалити здобувачів, які демонструють відмінні результати в навчанні, активно працюють на заняттях, правильно відповідають; щоб підбадьорити тих, хто старається, але щось не виходить; щоб підвищити мотивацію до вивчення французької мови та спонукати до певної дії (наприклад, слухати французькі пісні, дивитися фільми або відео французькою, читати франкомовну пресу тощо); меми-релаксатори знімають втому і підвищують працездатність; меми-емоджі слугують для вираження емоцій, почуттів, реакцій, настроїв, рефлексії [4, с. 213].

Попри численні переваги, вважаємо, що використання мемів у навчанні має певні виклики: 1) швидке застарівання: меми мають короткий життєвий цикл; те, що актуально сьогодні, може бути незрозумілим через кілька місяців; 2) культурні бар'єри: для розуміння деяких мемів потрібні глибокі культурні знання, які студенти можуть не мати; 3) ризик непорозуміння: гумор і іронія можуть бути неправильно інтерпретовані, особливо на початковому рівні володіння мовою; 4) необхідність контролю змісту: викладач повинен ретельно відбирати меми, щоб уникнути образливого або неетичного контенту; 5) технічні виклики: створення якісних освітніх мемів вимагає часу, технічних навичок та доступу до відповідних ресурсів.

Наступні приклади ілюструють, як мему можна інтегрувати в заняття з французької мови для організації різних видів навчальної діяльності. Зокрема, мем (рис. 1), що відображає повсякденну ситуацію та акцентує на рівності чоловіків і жінок у виконанні домашніх обов'язків, доцільно використовувати для розвитку усного й писемного мовлення. Мему (рис. 2, 3) можуть слугувати ефективним інструментом для закріплення граматичних правил і роботи над типо-

вими помилками. Мем (рис. 4) сприяє створенню позитивної атмосфери та невимушеного настрою під час заняття. Крім того, мему застосовуються як засіб узагальнення й поглиблення вивченого матеріалу та логічного завершення уроку. Наприклад, мем (рис. 5) із запитанням «Чи є у вас запитання?» та мем із Дональдом Даком (рис. 6), який поправляє метелика й дякує за увагу, дають змогу оригінально підсумувати заняття та завершити його в позитивному настрої.

Рис. 1. Pour travailler la production écrite et orale

Рис. 2. Pour vérifier une règle grammaticale courante

Рис. 3 Pour corriger une erreur

Рис. 4. Pour le brise-glace

Рис. 5. Pour donner la parole

Рис. 6. Pour dire merci

Висновки. У ході дослідження встановлено, що інтернет-мему є перспективним та ефективним інструментом у викладанні французької мови в закладах вищої освіти, який дозволяє модернізувати навчальний процес, підвищити мотивацію студентів та покращити результати навчання. Мему можна ефективно використовувати для ознайомлення з новим матеріалом, для повторення або закріплення пройденого матеріалу. Усі особливості інтернет-мемів у сукупності створюють сприятливі умови для застосування цього інструменту навчання іноземній мові на різних етапах. Проте їх використання вимагає методично продуманого підходу, постійного оновлення матеріалів

та інтеграції в комплексну систему навчання. Слід пам'ятати, що, попри свої певні переваги, мему не можуть бути самостійним або основним засобом вивчення французької мови, а лише допоміжним. Ефективність застосування мемів залежить від педагогічної доцільності, відповідності навчальним цілям, рівню мовної підготовки студентів та дотримання етичних і культурних норм.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в експериментальній перевірці результативності використання інтернет-мемів у викладанні французької мови та створенні системи компетентнісно орієнтованих завдань із використанням цифрового медіаконтенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Докінз Р. Егоїстичний ген / пер. з англ. Я. Лебеденко. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 540 с.
2. Денисюк Ж. 3. Інтернет-мему у вимірі масової культури. *Культура і сучасність : альманах*. 2022. № 2. С. 3–8.
3. Корольова Н. О. Грималюк А. М. Інтернет-мему як феномен сучасного медіа дискурсу: стилістично-прагматичний аспект. *Folium*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 1. С. 33–41.

4. Павлюк О. О, Салтикова Т. О., Використання мемів у викладанні французької мови. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 61. Том 2. 2023. С. 211–214.

5. Пода Т. А. Інтернет-меми як феномен інформаційного суспільства. *Серія : Філософія. Культурологія. Вісник НАУ*. 2017. № 1 (25). С. 117–120.

6. Приходько А. Дидактичний потенціал використання інтернет-мемів у процесі мовної підготовки здобувачів вищої освіти із числа іноземних громадян. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 39. Том 2. С. 293–298.

7. Constantinou G. Le phénomène des mèmes au service des classes de langue. *Les Langues Vivantes*, 2022. P. 1–4.

8. Montandon A. *Formes brèves*. Paris : Hachette, 2013. 240 p.

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 23.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026